

Tofsmes

Lophophanes cristatus

Tofsmes i Nackareservatet, Stockholm. Foto: Johan Pontén.

Fynd i Stockholm

Tofsmesen rapporteras i så gott som alla kommunens barrskogar men tycks undvika innerstaden och de mest urbaniserade områdena. Med avseende på Artportalens häckningskriterier (möjlig, trolig eller säker häckning) finns arten framför allt på Järvafältet samt i Lövsta, Grimsta, Norra Djurgården, Nackareservatet, Flaten, Majroskogen, Älvsjöskogen och Årstaskogen.

Status och utbredning

Arten är fridlyst enligt 4 § i Artskyddsförordningen (SFS 2007:845). Den är kategoriserad som livskraftig (LC) i rödlistan 2020 och räknas som typisk art för Natura 2000-nätverkets naturtyp Taiga. Arten anses öka i hela landet, men minskar globalt. Tofsmesen är en utpräglad barrskogsart som häckar i stubbar eller murkna stående träd.

Utseende och ekologi

Tofsmesen är den enda mesarten som har tofs. Den saknar tydliga vita kinder, vilket de flesta mesarna har. Den äter insekter

och spindlar på sommaren och byter till frön på vintern. Tofsmesen bygger upp ett vinterförråd genom att samla in och gömma mat, vilket möjliggör för tofsmesen att övervintra i Sverige.

Tofsmesen får ofta två kullar per år och häckar i befintliga hål, men den kan även hacka upp hål själv.

Hot

Stockholms kvarstående barrskogar är ofta hotade av olika typer av exploateringar som naggar dem i kanterna eller splittrar upp dem. Habitatförlust är största hoten mot tofsmesen, som kräver stora sammanhängande skogsytor. Även habitatfragmentering är ett problem för en art som tofsmesen eftersom den ogärna flyger över öppna ytor.

Åtgärdsbehov

Det bästa sättet att gynna tofsmesen är att bevara och skydda artens habitat. Det innebär att sammanhängande barrskogar eller blandskogar med hög andel av barr inte ska exploateras. Eftersom tofsmesen är starkt kopplad till barrskog och dessutom

ställer krav på tillgång till stående död ved för sitt bo har arten använts som fokusart i flera landskapsekologiska analyser. Att gynna tofsmesens habitat är viktigt även för många andra barrskogsarter.

Under större delen av året ingår tofsmesarna i så kallade meståg tillsammans med kungsfåglar, talltitor och svartmesar, men under häckningstiden håller sig varje par för sig själva.

Historik och kuriosa

Referenser

Mörtberg, U., Zetterberg, A. & Gontier, M. (2007). *Landskapsekologisk analys i Stockholms stad: Habitatnätverk för eklevande arter och barrskogsarter*. Miljöförvaltningen, Stockholms Stad.

SLU Artdatabanken (2020). *Rödlista 2020 – övergripande delar*.

Stockholms Miljöbarometer (2021). Fåglar. <http://miljobarometern.stockholm.se/natur/arter-och-artgrupper/faglar/activities/> [2021-03-29].